

УДК [342.922:347.7](477)

В. М. Васильєв
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного, кримінального права і процесу
Приватного навчального закладу
«Міжнародний університет бізнесу і права»

ПРОЦЕДУРНІ ПИТАННЯ НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ І ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Відповідальність у господарських відносинах об'єктивно впливає із суспільного розподілу праці і необхідності організації та узгодження діяльності окремих суб'єктів єдиного процесу суспільного виробництва, розподілу, обміну й споживання. Ця відповідальність виступає важливим засобом утвердження суспільного господарського порядку в економіці, зміцнення правових засад господарювання і підвищення на цій основі ефективності суспільного виробництва. Запровадження законодавцем адміністративно-господарських санкцій актуалізувало питання про їх місце у системі адміністративно-правових санкцій та адміністративної відповідальності загалом.

У процесі застосування норм, що регулюють цю сферу правовідносин, виникли прикладні проблеми, які інтенсифікували наукові пошуки. Дослідження багатьох українських і зарубіжних учених, зокрема, А.Д. Болотової, С.М. Братуся, О.М. Вінник, О.В. Віхрова, І.С. Войтенко, С.Ю. Гапало, Р.А. Джабраїлова, В.К. Мамочки, О.П. Подцерковного, З.Ф. Татькової, Н.О. Саніахметової, В.С. Щербини та інших суттєво збагатили юридичну науку і практику, але дискусії стосовно правової природи адміністративно-господарських санкцій та сфери їх застосування не припиняються. Окремої уваги заслуговують процедурні питання накладення адміністративно-господарських санкцій і заходів адміністративної відповідальності.

Поняття адміністративно-господарських санкцій вперше введено в теорію і практику правового регулювання господарської діяльності з прийняттям ГК України, але застосовуються вказані санкції вже давно під іншими назвами, зокрема як «фінансові» або «економічні» санкції. Глава 27 ГК України узагальнює та впорядковує адміністративно-господарські санкції, встановлює основні їх види, уніфікує умови, порядок і строки застосування, тобто зводить ці санкції в єдиний інструмент державного впливу на економіку [1, с. 274].

Включення зазначених санкцій до ГК України обумовило увагу до них у наукових правових дослідженнях [2; 3; 4]. Проте і нині у спеціальній літературі тривають гострі дискусії щодо адміністративно-господарських санкцій, зокрема щодо їхньої юридичної природи [5, с. 97].

Основні характерні, специфічні риси адміністративно-господарських санкцій, що виражають їх сутність і відрізняють від інших господарських санкцій, впливають з їхнього офіційного визначення, закріпленого у ч. 1 ст. 238 ГК України, а також інших відповідних норм закону. Такими рисами є:

1) адміністративно-господарські санкції застосовуються за порушення правил здійснення господарської діяльності, причому тих правил, які встановлені законодавчими актами, а не за порушення договірних або інших зобов'язань чи інших правил ведення господарської діяльності;

2) вказані санкції застосовуються лише до суб'єктів господарювання, до інших учасників господарських відносин вони застосовані бути не можуть;

3) зазначені санкції застосовуються уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування, а не іншими органами чи стороною в зобов'язанні;

4) адміністративно-господарські санкції встановлюються виключно законами, а не підзаконними актами чи договором.

Виключно законами визначаються й види цих санкцій, умови та порядок їх застосування. У спеціальній літературі також зазначається публічний характер адміністративно-господарських санкцій [6, с. 152], їх роль як способу захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання і споживачів [7, с. 82], зобов'язальний характер правовідносин із застосування цих санкцій [8, с. 345].

Слід зазначити, що науковці [4; 9] виділяють й інші характерні ознаки адміністративно-господарських санкцій, а саме: 1) відкритий перелік таких санкцій, встановлений ст. 239 ГК України і більш детально регламентований наступними статтями цього Кодексу та іншими законодавчими актами; 2) порядок застосування цих санкцій – здебільшого адміністративний (за рішенням органів державної влади та органів місцевого самоврядування, до компетенції яких входить контроль за дотриманням відповідних актів законодавства у сфері господарювання), а в ряді випадків – судовий; 3) спеціальні строки застосування вказаних санкцій (згідно зі ст. 250 ГК України ці санкції можуть бути застосовані протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення, крім

випадків, передбачених законом); 4) наявність встановлених законом (зокрема ст. 249 ГК України) гарантій прав суб'єктів господарювання у разі застосування до них адміністративно-господарських санкцій (право оскарження до суду рішення будь-якого органу державної влади або органу місцевого самоврядування щодо застосування цих санкцій, право на відшкодування збитків, завданих у зв'язку з неправомірним їх застосуванням). Ці ознаки достатньо повно характеризують адміністративно-господарські санкції, проте навряд чи можна віднести їх до числа основних. Вони не відображають сутність цих санкцій, а скоріше мають похідний характер і в цілому визначаються наведеними вище сутнісними ознаками, що знайшли закріплення у ч. 1 ст. 238 ГК України.

Неоднозначність законодавчого закріплення підстав та порядку притягнення до відповідальності в сфері господарювання призводить до ситуації, коли за одне порушення накладається штраф і на підприємство, і на когось з його працівників. Зокрема, порушення термінів сплати податкових зобов'язань для посадових осіб підприємства буде кваліфіковано як неподання або несвочасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів), за що ст. 163-2 КУпАП передбачено штраф від 85 до 170 грн. Для самого підприємства це загрожує санкціями, передбаченими Податковим кодексом України. У зв'язку з цим необхідно визначитися з принциповою відмінністю зазначених санкцій одна від одної, а також розглянути основні правила їх застосування.

До загальних правил застосування адміністративно-господарських санкцій можна віднести наступні:

1. Адміністративно-господарські санкції застосовуються виключно до суб'єктів господарювання, а не до їхніх посадових осіб.

2. Відповідно до ч. 1 ст. 238 ГКУ адміністративно-господарські санкції застосовуються за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності. З цього випливає, що адміністративно-господарська санкція до суб'єкта господарювання не застосовується до того моменту, поки в передбаченому законодавством порядку не встановлено, що з його боку було допущено порушення правил здійснення господарської діяльності. Виявлення таких порушень відбувається під час перевірок, проведення яких має проходити з дотриманням встановлених законодавством вимог.

3. Адміністративно-господарські санкції можуть застосовуватися виключно уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 238 ГКУ). При цьому до компетенції держоргану або органу місцевого самоврядування має входити застосування конкретної адміністративно-господарської санкції.

4. До суб'єктів господарювання можуть застосовуватися лише ті адміністративно-господарські санкції, які встановлені виключно законами (ч. 2 ст. 238 ГКУ).

5. До суб'єкта господарювання може бути застосована лише та адміністративно-господарська санкція, яка передбачена за вчинене нею порушення.

6. Застосування адміністративно-господарських санкцій може здійснюватися лише в передбаченому законом порядку (ч. 1 ст. 239 ГКУ). Виходячи з цього положення ГКУ можна зробити висновок, що порядок застосування санкцій, як і самі санкції, повинен встановлюватися законами, а не підзаконними актами. Однак практика свідчить про те, що застосування санкцій в порядку, встановленому підзаконними нормативними актами, не є підставою для визнання порушення з боку контролюючих органів.

7. Одночасне застосування за одне і те ж порушення кількох адміністративно-господарських санкцій є можливим лише у випадках, прямо передбачених законом.

8. Відповідно до ч. 1 ст. 249 ГКУ суб'єкт господарювання має право оскаржити до суду рішення будь-якого органу державної влади або органу місцевого самоврядування щодо застосування до нього адміністративно-господарських санкцій.

9. Адміністративно-господарські санкції можуть бути застосовані до суб'єкта господарювання протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше ніж через один рік з дня його вчинення, крім випадків, передбачених законом (ч. 1 ст. 250 ГКУ). Однак вказане правило не поширюється на штрафні санкції, розмір і порядок стягнення яких визначено Податковим кодексом України та іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на органи державної податкової служби та митні органи (ч. 2 ст. 250 ГКУ).

Що ж стосується процедури притягнення до відповідальності за порушення в сфері господарської діяльності в порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення, то аналіз вимог КУпАП дозволяє виділити наступні правила застосування санкцій за адміністративні правопорушення до посадових осіб суб'єкта господарювання, інших його працівникам, а також до фізичних осіб, які використовують найману працю:

1. Відповідальність за зазначені адміністративні правопорушення застосовується лише до фізичних осіб. До юридичних осіб вона застосовуватися не може.

2. Адміністративна відповідальність може застосовуватися лише за наявності складу адміністративного правопорушення. Так, згідно зі ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, пра-

ва і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Наведена норма КУпАП говорить про те, що фізична особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності при дотриманні одночасно таких умов. По-перше, має бути встановлено, що ця особа може бути суб'єктом адміністративної відповідальності, зокрема така особа повинна досягти віку, з якого може наставати адміністративна відповідальність. Нагадаємо, що відповідно до ст. 12 КУпАП до адміністративної відповідальності можуть бути притягнені особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку. Крім того, відзначимо, що за вчинені на території України порушення адміністративні стягнення можуть бути накладені не лише на громадян України, а й на іноземних громадян та осіб без громадянства (ст. 16 КУпАП). По-друге, контролюючий орган має зафіксувати, що дійсно мали місце дії або бездіяльність, за які чинним законодавством передбачена адміністративна відповідальність. При цьому в протоколі про адміністративне правопорушення має бути зазначено, які це дії і яке розпорядження чинного законодавства ними порушено, а також стаття нормативного акту, що передбачає відповідальність за дане порушення (об'єкт і об'єктивна сторона порушення). По-третє, повинна бути встановлена вина особи у вчиненні адміністративного правопорушення. Зокрема, саме у зв'язку з відсутністю такого елементу складу правопорушення, як вина, не може бути притягнутий до відповідальності працівник за порушення, вчинене в той період, коли він ще не працював на підприємстві. Навіть той факт, що здійснювалася передача справ від особи, яка раніше займала цю посаду, новому працівнику, не дає підстав для притягнення останнього до відповідальності. Таку позицію визнають і фахівці держорганів [10, с. 8]. З іншого боку, якщо особа на момент виявлення порушення вже звільнилася, вона все одно може бути притягнута до відповідальності. На це також звертають увагу уповноважені державні органи [11].

3. На відміну від покарання за вчинення злочину, санкції за адміністративне правопорушення можуть застосовуватися як судом, так і безпосередньо контролюючими органами (але тільки у випадках, прямо передбачених законом).

4. Порушення, за яке накладається адміністративне стягнення, фіксується в протоколі про адміністративне правопорушення, до змісту і порядку складання якого КУпАП встановлює чіткі вимоги. Так, згідно зі ст. 256 КУпАП в такому протоколі зазначаються: дата і місце його складання, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідально-

сті; місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання.

5. При вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення застосовується за кожне порушення окремо (ч. 1 ст. 36 КУпАП). Однак з цього правила є виняток: якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи по яких одночасно розглядаються одним і тим же органом, стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне порушення з числа вчинених (більш серйозним буде вважатися порушення, за яке передбачена більш сувора санкція). При цьому до основного стягнення в даному випадку може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з вчинених правопорушень (ч. 2 ст. 36 КУпАП).

6. За одне адміністративне правопорушення особа не може бути притягнута до адміністративної відповідальності двічі. Наприклад, за відмову в наданні споживачеві інформації про товар особа не може бути притягнута до відповідальності і за ст. 155 КУпАП як за порушення правил торгівлі, і за ст. 156-1 КУпАП як за порушення законодавства про захист прав споживачів. Застосуванню підлягає інша з названих статей як більш спеціальна.

7. Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше двох місяців з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративне правопорушення підвідомчі суду (судді) (ч. 1 ст. 38 КУпАП). Якщо ж розгляд справи підвідомча суду, то термін обчислюється за цими ж правилами, але його тривалість становить три місяці. Якщо ж питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності розглядається після відмови в порушенні кримінальної справи або його закриття, то адміністративне

стягнення може бути застосовано не пізніше ніж через місяць з дня прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або його закриття. Для правильного застосування зазначеної норми КУпАП слід визначитися з тим, яке правопорушення може вважатися триваючим, а яке – разовим. Міністерство юстиції України з цього приводу свого часу висловило позицію, згідно з якою триваючими правопорушеннями є проступки, пов'язані з тривалим, безперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою. Такі правопорушення припиняються або виконанням встановлених обов'язків, або притягнення винної особи до відповідальності [12]. Як приклад триваючого правопорушення фахівці Міністерства юстиції України називають самовільне зайняття земельної ділянки, порушення або невиконання встановлених правил пожежної безпеки тощо. Прикладом триваючого правопорушення також можна вважати невиконання заробітної плати або її виплату не в повному обсязі [13] та ін.

8. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право (ст. 268 КУпАП): знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто або за дорученням юридичної особи; виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження у справі; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише тоді, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від нього не надходило клопотання про перенесення розгляду справи.

9. За загальним правилом справи про адміністративні правопорушення розглядаються в 15-денний термін з дня одержання органом (посадовою особою), уповноваженим розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення (ч. 1 ст. 277 КУпАП). У той же час в передбачених ч. 2 ст. 277 КУпАП випадках справа має розглядатися в більш короткі терміни (3, 5, 7 днів). Крім того, згідно з ч. 3 ст. 277 КУпАП законами України можуть бути передбачені й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

10. Під час розгляду адміністративної справи одночасно може вирішуватися питання про відшкодування винною особою майнової шкоди, завданої внаслідок вчинення адміністративного правопорушення (ст. 40 КУпАП).

11. Постанова про притягнення особи до адміністративної відповідальності оголошується не-

гайно після закінчення розгляду справи. Копія постанови протягом 3 днів повинна бути вручена або вислана особі, щодо якої її винесено (ст. 285 КУпАП).

12. Постанова по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено. Порядок оскарження залежить від того, яким органом було винесено постанову. При цьому згідно зі ст. 289 КУпАП строк для оскарження становить 10 днів з дня винесення постанови. У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин він за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), уповноваженим розглядати скаргу. Сама скарга повинна бути розглянута також протягом 10 днів з дня її отримання, якщо інше не встановлено законами України (ст. 292 КУпАП).

13. Відповідно до вимог ст. 307 КУпАП штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через 15 днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження такої постанови – не пізніше як через 15 днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення. Якщо порушник в зазначений термін не сплачує штраф, постанову про його накладення надсилається для примусового виконання до відділення державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, за місцем його роботи або за місцем знаходження його майна (ст. 308 КУпАП).

14. Якщо особа, що притягалася до адміністративної відповідальності, протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, це обличчя вважається не було притягнуто до адміністративної відповідальності (ст. 39 КУпАП). Цей висновок важливий в зв'язку з тим, що більшість статей КУпАП передбачають більш серйозні стягнення в разі повторного вчинення особою одного і того ж адміністративного правопорушення. Крім того, повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке на особу вже накладалося адміністративне стягнення, КУпАП називає як обтяжуюча обставина, яке враховується під час розгляду всіх адміністративних справ (п. 2 ч. 1 ст. 35 КУпАП).

15. При притягненні особи до адміністративної відповідальності застосуванню підлягає той закон, який передбачає відповідний вид стягнення, який діяв на момент вчинення порушення. Тому, наприклад, якщо в ході перевірки буде виявлено, що особа вчинила діяння, яке не вважалось адміністративним правопорушенням на момент його вчинення, але на момент перевірки за нього вже введена адміністративна відповідальність, накладати стягнення на таку особу не можна. У той же час не можна забувати і про правило, згідно з яким закони, що пом'якшують або скасовують відповідальність, мають зворотну силу. Це означає, що

якщо на момент вчинення дії воно вважалося адміністративним правопорушенням, але на момент накладення стягнення норма, що передбачає відповідальність за нього, вже скасовано, особа також не може бути притягнуто до відповідальності.

Практика правового регулювання господарської діяльності вказує на наявність певних недоліків і проблемних питань у встановленні й застосуванні адміністративно-господарських санкцій. Спостерігається невідповідність норм окремих законів, які передбачають адміністративно-господарські санкції, основним положенням, що закріплені в ГК України. Зокрема, на порушення ст. 239 цього Кодексу, відповідно до якої зазначені санкції можуть встановлюватись лише законами, продовжує діяти низка норм спеціальних законодавчих актів, що були прийняті до введення в дію ГК України і допускають можливість встановлення адміністративно-господарських санкцій підзаконними актами, а також окремі Укази Президента України, якими встановлено адміністративно-господарські санкції [4, с. 1006].

Така тенденція інколи спостерігається й у деяких підзаконних нормативно-правових актах, прийнятих після набуття чинності ГК України. Зокрема, має місце невідповідність ГК Правил розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій, затверджених рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16 жовтня 2012 р. № 1470. Ці Правила в цілому порушують вимоги ч. 2 ст. 238 ГК України щодо визначення порядку застосування адміністративно-господарських санкцій законодавчими актами.

Підсумовуючи викладене, вважається за доцільне ще раз підкреслити господарсько-правову природу адміністративно-господарських санкцій як заходів господарсько-правової відповідальності, спрямованих на утвердження суспільного господарського порядку в економіці, а також наголосити на необхідності дотримання закріплених у ГК України загальних положень їх встановлення й застосування.

Література

1. Хозяйственное право Украины : учеб. / под ред. А. С. Васильева, О. П. Подчерковно. Х. : Одиссей, 2006. 488 с.
2. Шевченко Н. Понятие административно-хозяйственных санкций / Н. Шевченко // Підприємництво, господарство і право. 2005. № 7. С. 80–82.
3. Щербина В.С. Адміністративно-господарські санкції організаційно-правового характеру: проблеми застосування // Університетські наукові записки. 2006. № 1 (17). С. 138–144.
4. Татькова З. Ф. Відповідальність у формі застосування адміністративно-господарських санкцій // Форум права. 2011. № 1. С. 998–1007.
5. Щербина В. Адміністративно-господарські санкції майнового характеру: проблеми застосуван-

ня // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 2 (45). – С. 97–99.

6. Шевченко Н. Понятие административно-хозяйственных санкций // Підприємництво, господарство і право. 2005. № 7. С. 80–84.

7. Віхрова І.О. Адміністративно-господарські санкції як заходи господарсько-правової відповідальності // Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 151–155.

8. Віхров О. П. Організаційно-господарські правовідносини : моногр. К. : Слово, 2008. 512 с.

9. Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2004. 624 с.

10. Податковий, банківський, митний КОНСУЛЬТАНТ», 2009, № 8, с. 8

11. Рекомендації щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення та застосування адміністративних стягнень органами державної контролю-ревізійної служби, затверджені наказом ГКРУ від 30.07.2002 р № 160

12. Листи Міністерства Юстиції від 01.12.2003 р № 22341465, від 17.07.2007 р № 22-14-493 // «Податки та бухгалтерський облік», 2010, № 14.

13. Лист Мінпраці від 28.08.2002-м № 06/24/196 // «Податки та бухгалтерський облік», 2010, № 11.

Анотація

Васильєв В. М. Процедурні питання накладення адміністративно-господарських санкцій і заходів адміністративної відповідальності. – Стаття.

В статті розглянуто правову природу адміністративно-господарських санкцій та заходів адміністративної відповідальності. Визначено підстави розмежування даних заходів, їхні характерні ознаки. Розглянуто процедурні питання накладення адміністративно-господарських санкцій і заходів адміністративної відповідальності. Підкреслено господарсько-правову природу адміністративно-господарських санкцій як заходів господарсько-правової відповідальності, спрямованих на утвердження суспільного господарського порядку в економіці, дотримання закріплених у Господарському кодексі України загальних положень їх встановлення й застосування.

Ключові слова: господарська діяльність, адміністративно-господарських санкцій, адміністративна відповідальність.

Аннотация

Васильев В. М. Процедурные вопросы наложения административно-хозяйственных санкций и мер административной ответственности. – Статья.

В статье рассмотрены правовую природу административно-хозяйственных санкций и мер административной ответственности. Определены основания разграничения данных мероприятий, их характерные признаки. Рассмотрены процедурные вопросы наложения административно-хозяйственных санкций и мер административной ответственности. Подчеркнуто хозяйственно-правовую природу административно-хозяйственных санкций как мер хозяйственно-правовой ответственности, направленных на утверждение общественного хозяйственного порядка в экономике, соблюдение закрепленных в Хозяйственном кодексе Украины общих положений их установления и применения.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, административно-хозяйственных санкций, административная ответственность.

Summary

Vasyliov V. M. Procedural issues of imposing administrative and economic sanctions and measures of administrative responsibility. – Article.

The article deals with the legal nature of administrative and economic sanctions and measures of administrative responsibility. The author has determined the reasons for the delimitation of these measures, their characteristic features. The procedural issues of imposition of

administrative and economic sanctions and measures of administrative responsibility are considered. The author emphasizes the economic and legal nature of administrative and economic sanctions as measures of economic and legal responsibility, aimed at establishing a social economic order in the economy, observance of the general provisions of their establishment and application in the Economic Code of Ukraine.

Key words: economic activity, administrative and economic sanctions, administrative responsibility.